

Een feest der letteren

Als vormgever wil hij
provoceren maar ook
verleiden. Al zeven jaar bepaalt
Jaap Biemans het aanzicht
van Volkskrant Magazine.
Voor zijn hele oeuvre ontving
hij twee maanden geleden de
Mercur d'Or/LOF-Prijs.
Mooi, maar voor hem bestaan
er nóg grotere prijzen.

tekst **Frits Baarda** beeld **Eva Roefs/Jaap Biemans**

Honderden magazines zijn door zijn

handen gegaan, maar het dierbaarste exemplaar ligt vandaag voor hem op tafel. Het bestaat uit vier gekleurde A4-velletjes, losjes dubbel gevouwen en vastgezet met één enkel nietje. Het boekje opent aan de achterkant, waarop met dikke, gekleurde letters de titel 'egels' is geschreven. Binnenin een handgeschreven tekst met sierlijk naar binnen wijkende kantlijn. Er is ook een opvallend goed geslaagde tekening. Die is van papa. De verdere inhoud en vormgeving dragen nadrukkelijk de signatuur van zijn oudste dochter.

De 6-jarige Bobbie is juist van school thuisgekomen. Het interview is afgelopen. Jaap Biemans (50) serveert het laatste kopje koffie uit de Faema Urania espressomachine, een monumentaal symbool van vorm, sfeer en inhoud. 'Laat maar eens zien', zegt de art-director van Volkskrant Magazine tegen zijn dochter. Hij bladert door het werkstuk alsof het een museumstuk betreft. 'Typografisch in orde', oordeelt hij mild. 'Stevige letter, mooie lijnen. Heel speels. De cover zit van achteren. Grappig, ze doet iets anders dan anderen. Eigenlijk zoals ik ook aan Volkskrant Magazine werk.' Vormgever en vader in hem zijn vandaag even blij gestemd.

Twee uur lang spreekt Biemans over het zoeken van de balans tussen vorm en informatie. Over rafelrandjes, schuren en het opzoeken van grenzen, over provoceren en verleiden. Zeven jaar bepaalt hij al het aanzicht van het Magazine, dat intensief wordt bekeken door zowel abonnee als professional. Zijn werk is niet onopgemerkt gebleven. Eind vorig jaar won hij de prestigieuze oeuvreprijs Mercur d'Or/LOF-Prijs. Het was een kolossaal collegiaal eerbetoon voor zijn verdienste bij Margriet, Nieuwe Revu, Hard Gras, Hollands Diep, Intermediair en de Volkskrant. Maar de jury wilde hem ook belonen voor zijn inspirerende online-platform Coverjunkie.com, een verzamelpaats van 's werelds beste magazinecovers. Op jacht naar talent struikt hij al tien jaar lang kiosken en internet af.

De Mercur d'Or/LOF-prijs is niet zijn eerste prijs, maar wel de mooiste en verrassendste. 'Die zag ik niet aankomen. Het is twee dagen lang goed voor het zelfvertrouwen, verder heb je er niet veel aan. Daarna wil ik weer verder. Met ideeën, met inspirerende mensen, met blaadjes maken', zegt hij aan de lange tafel in zijn Amsterdamse binnenstadwoning. De verbouwde bedrijfsruimte is gevuld met designlampen, een Chesterfield bank, neonletters ('u nu!'), een springkussen en rondslingerend speelgoed. Hier wordt gewerkt, geleefd en gerust. De vormgever heeft in een belendende ruimte zijn eigen werkkamer, de 'jongenskamer'. Hij zit er graag, al is het alleen maar om de chaotische drukte van de Volkskrant-redactie te mijden.

Jaap Biemans
(Valkenswaard, 1968)

Opleiding: Kunstacademie St. Joost.
Opdrachtgevers en werkgevers: Margriet, Hard Gras, Hollands Diep, Intermediair, Post-NL, Uitkrant, Nieuwe Revu en Volkskrant Magazine.
Diverse nationale en internationale prijzen: Media-facts Cover van het Jaar, MERCURS voor Cover van het Jaar en Art Director van het Jaar, diverse SPD Awards (Society of Publication Designers), Prix de C'Oeuvre, D&AD pencil, diverse Lampen bij ADCN (Club for Creativity, Amsterdam) en in 2019 een Mercur d'Or voor gehele oeuvre in magazinedesign. coverjunkie.com.

Bij een muur staat een draaibare tijdschriftenstandaard, waarvan één vak gevuld is met meerdere Volkskrant Magazines. Op tafel ligt een duidelijk gelezen exemplaar. Net als in duizenden andere Nederlandse huishoudens kent de zaterdagochtend in huize Biemans een gewijd moment, als het magazine vanachter de voordeur wordt opgeraapt. De art-director weet wat hij verwachten kan, want twee dagen eerder heeft hij het nummer al op de redactie ingezien. En toch gaat hij zitten, met een pas bezorgd exemplaar. Maar genieten wil amper lukken.

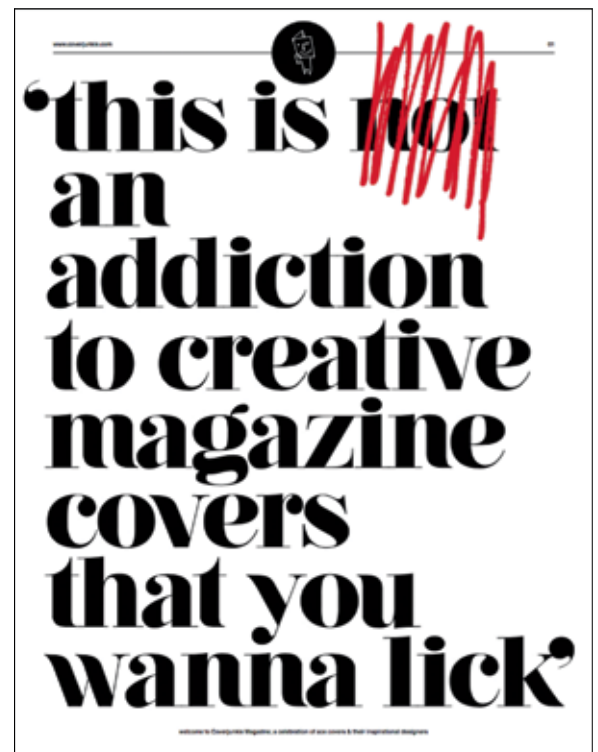
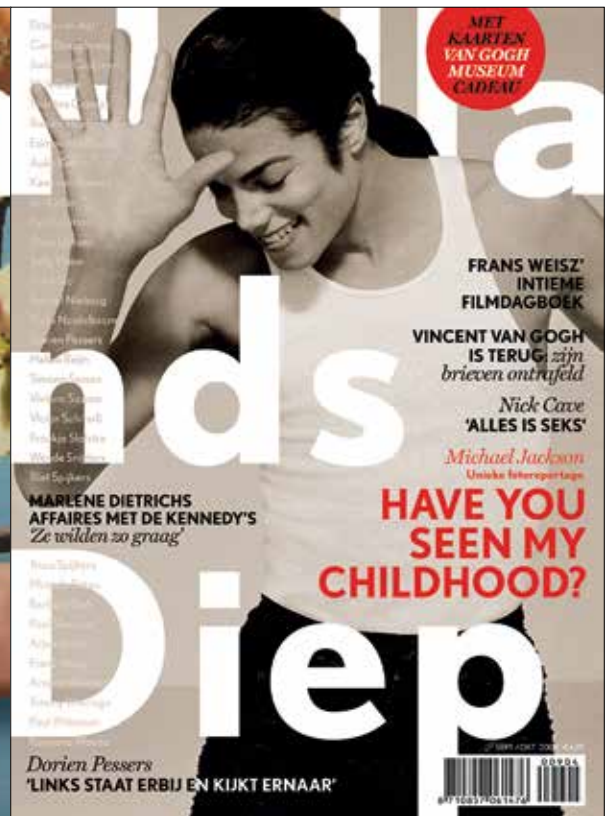
‘Dan zie ik allerlei foutje en verkeerde afsnijdingen’, zegt hij. ‘Had die quote niet ergens anders moeten staan? Ik kan me niet meer als onbevangen lezer aan het blad overgeven. Ik zie alleen maar letters en witte ruimtes. Ik ben als een profvoetballer die nooit meer gewoon naar een wedstrijd kan kijken. Super irritant.’

Op die momenten kan hij jaloers zijn op zijn vrouw Moniek. Ze gaat zitten en begint op haar gemak te lezen. Vorm kan haar gestolen worden, het gaat om de inhoud. Biemans bestudeert het schuimkraagje op zijn koffiekopje: ‘Ik bewonder haar, ze is een heel speciale dame. Ze heeft me drie kinderen gegeven. En ze is psychiater. Ze dealt in een ziekenhuis dag en nacht met verwarde mensen. Ik kan terug naar huis fietsen en de hele tijd aan letters denken. Moet ik de Helvetica extended of bold gebruiken? Of ook eens de Minion cursief? Thuis hoor ik de verhalen van Moniek. Dan krijg ik de wereld toch vanuit een ander perspectief te zien. Wat is een letter dan nog waard?’

Nul belang heeft een letter, zegt hij. Dat idee leeft maar even, de verdediging komt snel: ‘Je kan je toch niet de hele dag zorgen maken? Zo’n lettertype als de Helvetica, al is die standaard, is een feestje. Daar kan ik van genieten. Een letter heeft een sfeer, uitstraling en kan verrassen, net als een cover of goede foto. Een letter is emotie. Het is bijzonder hoe dat werkt. Als ik er blij van word, draag ik dat over op anderen, om te beginnen aan mijn kinderen, en misschien ook aan Moniek.’

Die opdracht heeft hij ook aan de lezers, wekelijks bijna een half miljoen. ‘Een enorme opgave’, zegt hij. ‘Het is een breed, divers publiek. Margriet is voor vrouwen, Hard Gras voor hoger opgeleide mannen die van voetbal houden. De Volkskrant-lezer heeft niet één identiteit. Iedereen moet het Magazine prettig vinden, maar tegelijk moet het ook schuren.’ Dan volgt een bondig betoog over het samenvallen van vorm en inhoud. Alleen mooi heeft geen waarde, alleen inhoud is saai. Biemans: ‘Ik ben ervoor om die twee samen te brengen. Vorm kan iemand sneller en beter laten lezen. Het gaat om ritme en het logisch plaatsen van elementen, spannend en uitnodigend. Ordening brengen in informatie. Ik ben in dienst van de lezer. Maar ik probeer wel de gegeven vrijheid te pakken.’ Zijn stijl van vormgeven: er moet niet te veel staan. Alle ingezette elementjes hebben een functie. Zo leeg mogelijk, dat is de kunst. En de inspiratie, waar komt die vandaan? ‘Inspiratie is voor amateurs, hoorde ik laatst. Helemaal waar. Ik ga zitten en begin te werken. Dan

komen er vanzelf leuke dingen. Niks geniale ingevingen.' Het liefst ziet hij zijn arbeid terug op papier. Een website is snel, maar mist de beleving. Papier is gevoel, charme, authenticiteit. Print is nog lang niet dood. 'Je moet het allebei doen, print en scherm. Niet tegen elkaar, maar met elkaar', zegt hij.

Iedere donderdag is er weer dat gevoel van opwindning. De geur van inkt, de lijnen en letters op vers gesneden papier. Het gevoel was er vanaf het moment dat hij als jongetje begon met tekenen. Hij groeide op in Waalre, bij Eindhoven, waar vader en moeder een timmerbedrijf voor meubels hadden. De werkplaats vond kleine Jaap maar stoffig, liever sloot hij zich in zijn jongenskamer op. Daar las hij de Pep en Taptoe en begon zelf stripjes te tekenen, vaak met PSV-voetballers als held. 'Het waren eenvoudige boekjes, gekke dingetjes met plaatjes', probeert hij uit te leggen, 'Eigenlijk wat mijn dochter nu ook maakt.' Op de middelbare school tekende hij strips voor de schoolkrant, op de kunstacademie kreeg hij belangstelling voor tijdschriften. Zijn eindexamenscriptie ging over de opkomst van jeugdtijdschriften, zoals de Webber. Zijn loopbaan was uitgestippeld. Geen bevredigender werk dan het maken van publicaties, al was er altijd nog die gekartelde droom. Alle grote vormgevers van Nederland, Wim Crouwel, Piet Zwart en andere helden, hadden zich al mogen uitleven op een postzegel. Op een dag in 2017 ging de telefoon. Iemand van PostNL had een vraag. 'Kippenvel!' Hij herinnert zich het geluksgevoel nog goed. 'Ik stond juichend in de kamer, handen omhoog. Het is zo'n eer om een postzegel te mogen ontwerpen, je stapt in een lange traditie. Het is mooier dan alle prijzen bij elkaar. En ontwerptechnisch is het erg fijn. Alles moet klein en duidelijk zijn op dat ene velletje, en nog plezier uitstralen ook.' Biemans ontwierp een 'volkje' van mythische wezens uit het Museum voor Oudheden in Leiden, als stripfiguren waar de tijd geen vat op heeft.

Het is tijd om naar de jongenskamer te gaan. Biemans wil me er graag iets laten zien. Een hele muur is er behangen met twintig covers, als natte was hangen ze aan knijpertjes. 'Dit is mijn *wall of fame*, met de mooiste covers uit heel de wereld. Iedere week weer anders', zegt hij vergenoegd. Tussen Vogue, Raygun, Playboy en Sleazenation hangen twee Volkskrant Magazines, van hemzelf. In een hoek liggen stapels tijdschriften. Een wandkast puilt uit van boeken, foto's, Michelin-mannetjes, oude Nike Air basketbalschoenen en een vitrinekastje met de postzegel van Wim Crouwel. Zijn eigen zegels liggen ergens onder het bureau.

Zijn hand gaat naar een gedateerd visitekaartje, waarop een geknutseld logootje van gereedschap is te zien. 'MB Timmerwerken Interieurbouw' staat geschreven. 'Dat is nog van mijn vaders bedrijf', zegt hij voor zichzelf. 'Mooi, toch? ...Niets aan doen, aan het ontwerp, dit is precies mijn vader zoals hij was, een goedlachse vakman.'

